FRISCH EN FLEURIG

ERNSTIGE EN LUIMIGE
DICHT- EN PROZASTUKKEN

VERZAMELD DOOR

A. M. WIJBENGA

I

Uitgave: Firma A. J. SCHAAF - DOKKUM
1934

f 0.55

FRISCH EN FLEURIG

ERNSTIGE EN LUIMIGE
DICHT- EN PROZASTUKKEN

VERZAMELD DOOR

A. M. WIJBENGA

I

Uitgave: Firma A. J. SCHAAF - DOKKUM
1933

Lentemorgen.

Hoe lieflijk treedt de lente in 't land
Met al haar heerlijkheid;
De vogel kweelt en tjilpt zijn lied
En looft Gods majesteit.
De bonte vlinder fladdert rond
Met blijden lentemoed;
Het bijtje puurt uit bloem en kruid
Het eedle honingzoet.
De zefyr trilt op 't eikenblad,
Een held vol jonge fleur;
De morgenlucht is rijk en frisch,
De balsem geeft zijn geur.
De leeuwrik stijgt de voren uit
En zoekt het hemelblauw,
Hij liereliert zijn zoetsten zang
En zingt van Vadertrouw.
Het blijde bloempje ontsluit zijn knop
En drenkt de morgendauw,
En teer in 't Oosten stijgt de zon
Een blozend vuur aan 't blauw.
Hoe heerlijk is 't in 't vrije veld,
Hoe schoon in Gods natuur;
De witte wolken zeilen nauw
Aan 't helderblauw azuur.
En frisch en jong is 't grastapijt,
En groen de klaverwei;

En door de wouden zingt de zang
Van jeugd en fleur en Mei.
Wij gaan het pad met lichten tred
Met blijdschap in 't gemoed,
En juichen bij dit lentebeeld:
De Heer is eindloos goed.
De Heere zegent mild en rijk
't Verjeugdigd schepslenheir,
't Welk juicht in lentezonneschijn
Tot 's Allerhoogsten eer.
Het drijft den mensch tot dankbetoon
Tot opstaan uit dit stof,
Het trekt hem op naar hooger sfeer
Vermaant tot dank en lof:
„Hoe zijt g' o mensch, zoo bot en stomp
„Aan blinkend slijk verkleefd?
„Ontwaak, versta met ziel en zin
De zang van al wat leeft."
Zoo zingt het veld met groen en kruid,
't Gebloemt in blijde pracht,
Zoo brengen bloem en vooglenheir
De boodschap van Gods macht.
Hun liefdezang, hun glanzend schoon
Hun heldren lentelach
Is voor den Heer, de Schepper van
Den blijden, nieuwen dag.
Toch mist de zang van 't schepslenheir
Hoe zielsontroerend schoon,
Van 't recht begrijpen en verstaan
Den heldren ondertoon.

Maar gij, mijn ziel, van hoogen rang,
Gij kent het Godsbestaan,
Gij ziet een Schepper groot in macht,
Gij kent Gods wonderdaân,
Dewijl een vonk van 't heilig vuur
Van 't gouden altaar viel,
Verspreidend licht en heerlijkheid
In 's menschen groote ziel.
Dit wonder van Gods eigen hand
Zij steeds een trouw vermaan:
„Gij zijt met kennis rijk bedeeld,
„Gij kent een klaar verstaan.
„Aldus mijn ziele, hemelwaart,
„Hoog uit dit aardsche dal!
„Aanbid bij bloem en zonnestraal
„Den Schepper van 't Heelal."

De bef.

Op zekeren vergaderavond — onze dokter was nog niet lang op het dorp — stonden, toen de arts binnenkwam, eenige heeren om den haard in druk gesprek gewikkeld. Zij deden alsof zij hem niet zagen. De dokter, die, als zijn nieuwsgierigheid was opgewekt, niet zeer discreet was, sloop voorzichtig nader om het een of ander op te vangen van wat de aanwezigen blijkbaar zooveel belang inboezemde.

„'k Geloof dat we best doen, vannacht er nog op uit te gaan", zei een der heeren.

„Misschien is het beter nog een paar dagen te wachten en betere inlichtingen in te winnen", meende een ander.

„Dat is volstrekt onnoodig" merkte Robenson aan. „Jan de jager heeft er een gezien, 't moet een prachtig beest zijn. 'k Vrees, als we vanavond niet gaan, dat hij onze oorden weer gaat verlaten."

„Goeden avond, heeren," klonk nu de stem van den dokter. „Is er iets bijzonders?"

„Zeer zeker dokter, is er iets bijzonders", zei de president. „Jan de jager heeft aan de rivierkant een bef gezien en wij delibereeren

om er op uit te gaan en te trachten ons van hem meester te maken."

„Wat is een bef?" vroeg de dokter. „'k Heb nooit dien naam aan eenig dier in lucht, water of op het land hooren geven. Leeft de bef soms in het vuur, gelijk de salamander?"

„De bef," verklaarde Robenson, „is een dier dat in Amerika nog al veel voorkomt en, voor zoover men weet, in Europa nergens dan in deze streken. Het houdt zich meestal schuil in uitgestrekte moerassen, zooals wij hier in den omtrek hebben. Het gebeurt hoogst zelden dat men in de gelegenheid is er een te vangen."

„Welk soort van dier is het," vroeg de esculaap.

„Een tamelijk groot dier met een enormen kop en een grooten rooden snuit. Ik geloof niet dat de bef nog ooit beschreven is, zelfs niet in boeken over zoölogie."

„Och, 't zal een bever zijn," zei de dokter.

„Pardon, de bef is geen bever," beweerde Robenson, die als aanlegger van het klompot, volgens recht en plicht het woord voerde. „Hoewel de bef zich in vochtig element vermeit, heeft hij geen staart als de bever en 't is nog niet opgemerkt dat hij woningen bouwt."

„Nu, mijne heeren, dat is interressant", betuigde de dokter. „'k Heb nooit van een bef

gehoord en verklaar U plechtig nooit een dier gezien te hebben waarop de beschrijving van Robenson past. Zou ik van de partij mogen zijn ?"

„O zeker," zeide Robenson. „Wij hebben hier een beffenvereeniging, die alleen het recht van jagen heeft, maar daar er thans een vacature bestaat, zullen wij U wel als lid kunnen opnemen. Echter tegen entrée van een dukaat, direct te voldoen, en verder een geregelde jaarlijksche bijdrage."

De dokter had hier tegen niet het minste bezwaar.

Alsnu werd hem uitgelegd hoe de edele beffenjacht in zijn werk ging. Hij vernam, dat de jagers zich voor deze jacht van knuppels voorzagen, omdat de bef een kostbare huid had, die men niet gaarne beschadigde. Vuurwapenen waren daarbij onbruikbaar, omdat de bef een instinktmatigen afkeer had van de lucht van het kruit. De jagers zetten het terrein af waarop men vermoedde dat de bef zich bevond — een paar ervaren jagers doorzochten dan de ingesloten ruimte en dreven den bef op. Zoodra deze zich ontdekt zag, trachtte hij natuurlijk te ontsnappen en door den kring te breken. Dit was het kritieke moment. Dan kwam het er op aan om moed en vlugheid te toonen. Niet zelden trachtte de bef den doortocht te forceeren. Dan riep de jager,

dien hij attakeerde, „de bef! de bef!" en allen snelden hem ter hulp om den bef met knuppelslagen te vellen. Bij deze jacht, zoo verzekerde men, kwamen alle eigenschappen van een goed jager te pas.

De dokter haalde nu zijn dukaat uit den zak en legde hem op tafel.

President en penningmeester van het beffengilde bekeken hem met de grootste nauwkeurigheid en verklaarden plechtig dat de dokter hiermede toegelaten was tot alle rechten en plichten van hunne vereeniging.

„Wanneer zal de jacht plaats hebben", vroeg de dokter.

„Laat eens zien," zeide de president, „'t is nu half negen, wij zouden om half tien kunnen uitrukken. Zijn de heeren allen van knuppels voorzien ?"

Eenige leden hadden reeds hunne knuppels bij voorbaat meegenomen, anderen gingen schijnbaar naar huis om ze te halen. Zoo ook de dokter, die al spoedig terug kwam met een knots, die wel het eigendom van een Wilde kon geweest zijn.

De zoogenaamde deken van het gilde keurde de knuppels, men nam een kleine hartsterking en begaf zich toen op weg. De dokter was nog tamelijk onbekend met den omtrek. Men bracht hem op een, in ons sterk kronkelend riviertje vooruitstekende landtong en liet hem

daar onder de aanbeveling van de grootste stilte alleen. De anderen gingen, zoo het heette, ook op hun post — maar inderdaad begaven zij zich naar een niet ver van daar liggend hutje, waarin arbeiders gewoon waren, de regenbuien te ontwijken.

Daar dronken en keuvelden zij gedurende een half uur en verlustigden zich bij voorbaat in de pret die zij zouden hebben, als de kleine dokter tot de ontdekking kwam, dat hij gefopt was.

Toen zij meenden dat het lang genoeg geduurd had, begaven zij zich voorzichtig naar den oever tegenover de landtong, waar de dokter zich bevond.

Het ongeduld van dezen was intusschen met iedere minuut gestegen — 't was pikdonker en geen enkel geluid brak de vervelende stilte af.

Daar hoorde hij plotseling geritsel in zijn nabijheid.

Hij hield den adem in — in uiterste spanning.

Weer vernam hij geritsel, maar thans meer hoorbaar.

Zou dat de bef zijn?

't Was alsof een dier door de struiken brak.

Zoo de bef eens bij hem poogde door te breken!

O hoe wenschte hij dat zijn oogen vonken konden stralen.

Daar klonk plotseling een stem „de bef! de bef!" — nog een stem — nog een — 't geroep was algemeen.

Hij hoorde dat met stokken geslagen werd — doffe slagen, als op de huid van een dier — ook hij riep als razend uit alle macht: „waar is de bef, waar is de bef?" en liep op de ondeugende beffenjagers toe.

Plotdons! Daar lag hij in de rivier, maar dat hield hem niet tegen. Badende en zwemmende bereikte hij den oever, dien hij in het donker rondtastende, opklauterde. Dat was niet een gemakkelijk werkje, want de kanten zijn hier bijna overal zeer steil.

Evenwel hij kwam er en liep met opgeheven knots op de andere jagers toe, al roepende: „waar is de bef?"

Toen hij bij hen aankwam, liet de president plotseling het licht van een dievenlantaarntje op den natten esculaap vallen en zei met gemaakte deftigheid, de hand op den schouder van den dokter: „hier is de bef! en mooi nat ook!"

„O ik groote domkop!" riep de dokter stampvoetende, „o ik groote domkop!"

Als een poedel, die uit het water komt schudde hij de nattigheid van zich af, al maar roepende: „o ik groote schaapskop! 'k Ben

de grootste ezel die op twee beenen loopt! Dat moest ik toch begrepen hebben! Hoe kon ik mij zoo laten foppen door een bende dorpelingen!"

„O ja mijnheer," zei de president, „wij hebben wel geen academische loopbaan gehad, maar desniettemin kunnen wij wel een broeder, die zoo gaarne een ander een kool stooft, eens een koopje bezorgen."

„Ja ik stumperd!" riep de arts, die nog steeds als een kakkerlak in het rond sprong, „ik ben mijn hoed kwijt en mijn pruik, en als ik ze al weer terugzie, zijn ze voor altijd bedorven. Daar sta ik nu met mijn volle-maneschijn — 't is om razend te worden!

„Kom dokter, troost U," begon nu de penningmeester, „ik heb een slaapmuts met bandjes in mijn zak. Zet die op."

„O Feitema, o Feitema, heb ik dat aan U verdiend?" riep de dokter op hartverscheurenden toon, natuurlijk tot verhooging der algemeene vreugde.

„Och dokter, voor een vroolijken avond... de verzoeking was te groot en gij zelf..."

„Gij hebt gelijk," antwoorde de dokter, maar ik beloof U, heeren leden van het beffengilde, dat ik U allen, één voor één, op mijne beurt, een kool zal stoven, waarom ik eens lachen zal."

Men trok in statigen optocht naar het dorp.

De president met den dievenlantaarn voorop. Dan volgde de natte dokter met de slaapmuts van den penningmeester op het hoofd en de knots op 't schouder, vervolgens de andere jagers op de wijze der ganzen, terwijl zij de beemden deden weergalmen van het zoo geliefkoosde lied:

Aan den oever van een snellen vliet
Een treurig meisje zat.

De dokter wilde naar huis gaan om van kleederen te verwisselen, maar dat was onnoodig.

De president had gezorgd, dat Johan, de trouwe dienaar van den dokter, de noodige kleedingstukken bij hem aan huis had gebracht.

Echter aan een pruik was niet gedacht. Daarom werd het feest voortgezet, terwijl de held van den avond gekroond was met een witte wollen muts met roode randen en groene kwast — zooals gij weet, de narrenkleuren.

Almansa's klacht.

Hoe klopt, hoe bonst het harte mij,
Zelfs in den stillen, koelen nacht,
Waar alles mij van vrede spreekt,
Waar al het ruwe leed verbleekt
En 't zilvren maantje vriendlijk lacht.

Al leef ik achter kloostermuur,
Geen milde traan bedauwt mijn wang;
Al is mijn hart den Heer gewijd,
Toch strijd ik steeds dien ouden strijd,
En slaat mijn boezem heet en bang.

Die eerste maal! — 'k zie nog dat oog;
Dien forschen blik vol heldenmoed;
Hij, onzen vijand, tot mijn smart, —
Hij vijand, overwon mijn hart;
Hoe vurig sprak dit Spaansche bloed.

En toen hij ons gevangen nam,
Toen viel ik in eens vijands macht
Wiens band voor mij, een Spaansche maagd
Een gloed door d'aadren heeft gejaagd,
Door zoete hope voortgebracht.

'k Viel hem ten buit en 'k diende hem;
Hem diende een maagd, zoo sterk als teer,
En 'k zag het aan zijn fonklend oog

Wat gloed dat Friesche hart bewoog;
Maar hoog hield hij mijn naam en eer.

En toen hun eedlen Koning mij
De dierbre vrijheid wedergaf,
Toen sprak ik: „Heer, behoud gij mij,
'k Zal in de zoetste slavernij
U dienen tot ik dale in 't graf."

„Zeg Almansa, meent gij dat?
'k Merk de list in 't vleiend woord:
Gij kunt, door ons gâ te slaan
Straks te beter ons verraân;
O gij zint op wraak en moord."

„Allah zende op mij het kwaad
Dat ik U bedreigen moog.
O ik zegen nog de dag
Toen ik U in Lisbon zag,
U, de held met duivenoog."

„Schoonste meisje, schrei zoo niet!
Gaat uw vrijen, Spaanschen gang;
Minnaars in dit Zuiderland
Dingen naar uw eedle hand
Naar een lachjen van uw wang."

„Neen de Spanjaard, heer, is wreed,
Trotsch en koud zijn schittrend oog;
Ik vraag naar een eedler hart,
Dat deez wreede wereld tart:
Ik zie tot een Fries omhoog."

Zie, zoo wenschte ik door mijn woord
Dat hij nader tot mij kwam.
Toen — hoe werd mijn hart doorboord! —
Sprak hij 't vreeselijke woord
Dat mij alle hoop benam.

„Liefste schoone," sprak hij zacht,
— 'k Zag, hij deelde in mijn verdriet —
„'k Heb een bruid in 't Friesche land,
Zij bezit mijn hart en hand;
En mijn trouw verbreek ik niet.

Ik waardeer uw kiesch verzoek,
En geen Fries drijft spot daarmeê;
Maar hoe hoog ik u waardeer,
Zij is mij oneindig meer
Zij, in 't land daar overzee."

'k Heb geduizeld bij dat woord,
'k Heb zijn edel aard doorvoeld
„Zalig," sprak ik, „heil de vrouw
't Voorwerp van de Friesche trouw
Door geen Spaansche min verkoeld.

„Zeegne God uw huwlijkstaat
En vergeef mijn vuurge min
Diep onpeilbaar als de zee;
'k Wist niet, dat ik hier misdeê:
Liefde gaf dat woord mij in.

Breng uw bruid van mij een groet

Breng haar deze fijne kant,
Breng deez' halsband haar van goud,
Dat zij die in eere houd
En deez' ring met diamant.

Ik zweer liefde en wereld af;
Mag ik, Heer, niet de Uwe zijn
Ik zweer af mijn Halve Maan;
Ik zal in een klooster gaan
En bedelven daar mijn pijn.

Doch vergeef deez' enkle beê
Die mijn maagdeneer mij gaf:
Zwijg de schoone aan Frieslands boord
Van Almansa's liefdewoord
Dale dit met ons in 't graf."

Misschien was mijn eisch te veel....
Toch, hij eedle, sprak geen neen.
Toen, toen viel ik aan zijn voet;
't Was een beê, een laatsten groet,
En toen vlood ik duizlend heen.

Toen vluchtte ik naar deez' kloostercel,
En lange jaren gingen heen,
Maar immer zie ik voor mijn oog
Hem, die mijn hart op 't diepst bewoog,
En ik verga in dof gesteen.

De druiven rijpen.

De druiven rijpen rood als bloed,
Vanillegeur vervult de lucht,
Niet langer drukt de middaggloed
De zwoele nachtwind zweeft en zucht;

En zoete geur vervult de lucht,
De theeroos luikt haar blaadjes saam,
De zomerzwoele nachtwind zucht
Bij 't staamlen van een zoeten naam;

De theeroos luikt haar blaadjes saam!
— Hoort gij dat smachtend zingen niet?
Hoe heerlijk suist een schoone naam,
Mij leidt en lokt een lieflijk lied;

Hoort gij dat heerlijk zingen niet?
Ginds in het bloemenparadijs
Lokt lonkend mij een lieflijk lied,
Want Celi zingt haar schoonste wijs;

In 't geurig bloemenparadijs,
Waar klaatrend een fonteine spruit,
Zingt Celi thans haar schoonste wijs,
Haar lied van bruidegom en bruid,

Waar helder een fonteine spruit
In 't lindenboschje stil en koel,

Zingt Celi thans haar zangen uit
Van levenslicht en levensdoel;

Zij zingt haar kwelend liedje thans
In t boschje mild en stil en koel,
Van zomernacht en maneglans
Van lentegloed en levensdoel;

Zij kweelt haar streelend liedje thans
Gelijk de leeuwrik hoog en schoon,
Van hooge gloed en stille glans;
Hoe rijst en daalt die hemeltoon!

Gelijk de nachtegaal zoo schoon,
Gelijk de blanke maneschijn
Zoo kleurt haar lied haar roozekoon;
O heerlijk moet haar adem zijn!

Zij rept haar voetje, vlug en fijn,
Mij is 't of alles zingen moet
Want Celi zal de mijne zijn —
.... De druiven rijpen, rood als bloed.

Het Duivelsvuur van Schiermonnikoog.

„Kom, vriend, wijs ons den juisten weg:
Gij kent hier alle paden;
Wij zullen u tot dankbetoon
Met schatten overladen.

„Breng ons naar 't veilge vasteland
Daar doen wij goede zaken;
Maar brengt gij bij 't gerecht ons aan,
Dan treft u onze wrake.

„Nu ja, ons doen is niet volmaakt,
Niet naar der Heeren wetten,
Maar 't is de schuld van 't Landsbestuur
Dat we ons daartegen zetten."

„„Maar zie, mijn huis staat zoo alleen,
Men kan 't zoo licht verrassen;
Wie zal, als ik afwezig ben
Op vrouw en zoontje passen?""

„Kom meê, niet langer meer gedraald!
Dat is toch maar vertooning;
Wij geven u bij goeden tocht
Een schittrende belooning."

Nog even, even weifelt hij,
Om spoedig toch te zwichten;
Hij zal, al klaagt zijn hart hem aan
Dit sluikerswerk verrichten.

* * *

Wat vuurgloed kleurt daar de oosterkim?
O vreeslijke vertooning!
Hij huivert, o, hij ziet het ras:
Dat is zijn dierbre woning.

Zijn woning stijgt in vlammen op;
O schriklijk werk van boozen!
Hoe is 't met vrouw en kind gesteld?
Waar zijn die hulpeloozen?

Hij rent en ziet de toedracht dra
Bij 't rooken van de puinen;
Een kapersbent is aangeland
Bij 't huisjen in de duinen.

Die heeft geplunderd en geroofd,
Toen 't schuurtje in brand gestoken!
En zie.... daar ligt zijn vrouw vermoord;
Reeds is haar oog geloken.

En als hij verder zeewaarts rent
Hoort hij zijn zoon nog kermen:
Hij smeekt den kaper, die hem slaat
Zoo klaaglijk om ontfermen.

Hij loopt als razend heen en weer
En balt de vuisten samen;
Maar ach, niets anders kan hij doen
Dan 't noemen van twee namen.

't Schip vaart in zee; zijn zoon vergaat
Vast ras in ruwe banden:
Hij ziet niets ander dan zijn dood
Daar in die moordnaarshanden.

O wreede slag! op eénen dag
Zoo vrouw als kind verloren,
En huis en have hem ontroofd:
Wat lot is hem beschoren!

Hij vat niet hoe zijn geldzucht hem
Van 't spoor heeft afgedreven;
Dat zijn vertrek de ramspoed was
Van hen die achterbleven.

„Wraak!" riep in 't hart een harde stem,
„Wraak over huis en have!
En dale met mijn vrouw en kind
Al 't schurkenrot ten grave!"

Hij bouwde op 't ouderlijke sté
Een schamel hutjen op
En steeg vandaar heel dikwijls naar
Der duinen hoogste top.

Hij rekte daar, jaar in jaar uit
Zijn armelijk bestaan

Eenzelvig, meed zorgvuldig hij 't
Met iemand om te gaan.

Maar als de herfstwind barsch en ruw
De kale takken sloeg,
En met een donderend geweld
De golven strandwaarts joeg,

Als iedereen in 't oude dorp
Het liefst maar binnen bleef,
Dan was 't alsof een vreemde macht
Dien man naar buiten dreef;

Dan liep hij met een stormlantaarn
Hoog zwaaiend, in de hand;
En 't grillig schijnsel, op en neer,
Verlichtte 't eenzaam strand.

En menig schepeling in nood
Kon d' aanblik niet weerstaan,
Hij zeilde, zoekend veiligheid,
Op 't lokkend schijnsel aan.

De voortgedreven scheepling was
Zich 't onheil niet bewust:
Hij zeilde naar 't verleidend licht,
En — strandde bij de kust.

In jammer kwam dan 't scheepsvolk om;
En brak de morgen aan
Dan klonk de mare door het dorp:
„Al weer een schip vergaan."

Dan stond de boer ook bij de kust
In 't vroege morgenuur,
Dan brandde, als in zijn stormlantaarn,
In hem het Duivelsvuur.

Hoe juichte dan de haat in hem:
„Zij hebben mij beroofd;
Maar ik geef duizendvoudig weer
De wraak voor 't schuldig hoofd.

* * *

Weer streek de storm langs duin en strand,
De golven joegen hoog,
De wilde winden gierden woest
Om 't oud Schiermonnikoog.

En in het holle van den nacht
Blonk weer het Duivelsvuur,
Hij zwaaide met zijn stormlantaarn
In 't middernachtlijk uur.

Van verre zag hij 't weerloos schip
Bij 't schaarsche licht der maan
Die langs de wilde wolken scheen —
't Hield op de branding aan.

Weer was hij enkel Duivelsvuur:
„Haha! de wraak is zoet!
Weer gaat een kaper overstag:
Wat heil! 't is bloed voor bloed!"

„Voor mij zal de overwinning zijn:
Ik wensch het hoogste loon
Voor mij, voor mij: de wraak is zoet;
Zóó wreek ik vrouw en zoon."

Ziedaar het schip loopt naar de bank.
Nu komt zijn einde vlug:
Ik ga, 'k heb thans mijn plicht gedaan
Naar eigen kluis terug.

Een schok! o vreeslijk, doodlijk uur!
Daar is het schip vergaan!
De manschap dobbert op de zee
Bij 't schrille licht der maan.

Maar toch, hij is voor deze keer
Door schrik als overmand;
Hem drijft een onweerstaanbre macht
Weer naar het kille strand.

Hij komt, en schril klinkt in zijn oor
Zoo menig rauw geluid;
Hij ziet, ze zwalpen op de zee
Een wissen dood ten buit.

O vreeslijk! o, hij voelt zijn kwaad:
Dit is, dit is uw uur!
Zoo klaagt zijn schuldig hart hem aan,
Gij waart een Duivelsvuur.

Daar spoelt een drenkling naar het strand;
Ziedaar, hij leeft nog nauw;
Hij grijpt voor 't laatst nog om zich heen
En opent de oogen flauw.

Die oogen! o, die mond, dat wang,
Thans toonbeeld van ellend,
Van doodstrijd, nacht en akligheid, —
Zij zijn den man bekend.

Hij schokt, 't beneemt den adem hem
Hij kent die kille koon;
Verstijvend valt hij bij hem neer
En roept: „mijn zoon! mijn zoon!

„O ik, die mij te wreken dorst,
Ontvang nu thans mijn loon:
'k Ben de oorzaak van uw dood, mijn kind!
O Pier, mijn zoon, mijn zoon!"

Hij sloeg zich in zijn angst voor 't hoofd;
Kneep dan zijn handen saam;
En immer, immer sprak zijn mond
Dienzelfden dierb'ren naam.

En immer, immer sprak zijn mond
Datzelfde dierbre woord,

En 't perste hem: „o gij, mijn zoon!
En ik heb u vermoord."

Toen viel hij met een doffen slag
Bij hem ter aarde neer;
De man van wraak en Duivelsvuur
Zonk weg en was niet meer.

Het spooksel.

Eindelijk had van der Bleek er iets op gevonden om zijn vriend Ruitenga eens een kool te stoven. Deze had hem reeds zoo vaak er in gedraaid, zijn wraak zou zoet zijn.

Hij wist hoe in dit dorpje in het achterland het geloof aan spoken nog lang niet was verdwenen, dit zou hem thans te stade komen.

Op zekeren morgen kwam hij voorbij het huis van zijn vriend en toen hij onderzocht of iemand thuis was, vond hij de achterdeur open. Hij ging binnen en vond zijn vermoeden bevestigd: Ruitenga was op de jacht en zijn vrouw maakte een buurpraatje met de juffrouw van hierover, waar zij gewoonlijk wel een half uurtje mee zoek bracht.

Van der Bleek had op het erf van Ruitenga's buurman een geit gezien, die, op een bleekveld aan een staak gebonden, rustig stond te grazen. Hij sloop, voorzichtig om zich heen ziende, naar het veldje, maakte de geit los en bond hare pooten met het touw, waarmede zij vastgemaakt was geweest, bij elkander. Daarna nam hij het dier op zijn schouders en ging naar het opkamertje in Ruitenga's woning, sloeg in de bedstede de dekens open en lei er de geit in, dekte haar vervolgens behoorlijk toe, zoodat er niets van het beest te zien was

als het witte hoofd met den langen baard en de donkere oogen. Daarna deed hij het binnenblind van het eenige raam zoover dicht, dat slechts een kleine lichtstraal naar binnen drong en ging, wel voldaan over wat hij verricht had, heen, verzekerd dat dit muisje of liever dit „geitje" wel een staartje zou hebben.

Niet lang daarna kwam juffrouw Ruitenga thuis en wilde haar omslagdoek bergen op het bed in het opkamertje.

Zij deed de gordijnen van het bed open... Wat schrik! Daar zag zij het langgebaarde, witte hoofd van de geit!... De donkere oogen zagen stokstijf naar het magere lichtstraaltje, dat in de kamer drong.

Juffrouw Ruitenga wierp haar omslagdoek in een hoek van de kamer en liep, zoo rap haar voeten haar dragen konden naar haar buurvrouw. Geheel veraltereerd kwam zij daar aangeloopen.

„Een spook, een spook.... op bed...." hijgde zij.

De goede buurvrouw wist niet wat zij er van moest maken en riep haar man.

Spoedig verscheen deze ten tooneele, gevolgd door nog een paar buurlui, alsmede van den koster, die zich tot taak had gesteld, alle bijzonderheden in het dorp op te knappen.

Gezamenlijk begaf men zich naar het geheimzinnig verlichtte vertrek. Voorzichtig werd

de bedstede open gedaan en aller oogen waren gericht op het hoofd van de geit.

Waarschijnlijk was het beest stom van verbazing en allicht beangst dat de zaak voor haar een onaangenaam einde zou nemen. Haar groote zwarte oogen tuurden onafgewend naar de lichtstraal, die, naarmate de zon hooger steeg, van plaats veranderde.

Niemand van de aanwezigen twijfelde een oogenblik of het was inderdaad het spook, dat voor jaren reeds den omtrek onveilig had gemaakt. De een begon al luider te jammeren dan de ander en het angstzweet brak den goeden lieden uit.

Toen werd het ook de arme geit te benauwd en luide klonk het uit de bedstee: mehê, mehê!

Halsoverhoofd tuimelde het gezelschap de kamer uit. Zij liepen een paar nagekomen buren ten onderste boven en sleepten dezen al struikelende mede. Ach! wat een akelig gesteun en gezucht klonk door het huis en hoe woelden en krioelden de door elkander liggende menschen, in geweldigen angst verkeerende, terwijl de groote haast, die de een maakte om op te staan en de ongelukkige woning te verlaten, den ander het opstaan belette.

Alleen de koster bleef bedaard. Hij begreep ten slotte te moeten doen, dat waarmede zij moesten begonnen zijn.

Hij opende het vensterluik, trad rustig op het bed toe, sloeg het dek op en aanschouwde de werkelijkheid.

Hij trad buiten het kamertje. Daar lagen de anderen gedeeltelijk nog op den grond.

„Bedaard, menschen, bedaard," zeide hij, „weest niet bevreesd."

„O, is hij weg?" snikte Juffrouw Ruitenga.

„Weg, weg?," sprak de koster op barschen toon. „Zeg mij liever wat kunsten jullie hier vertoond hebben? Een witte geit ligt in bed, en daarvoor heb jij nu de halve buurt bijeengeroepen."

„Een witte geit!" herhaalde de juffrouw, nog steeds geknield liggende. „O man! wij hebben geen witte geit, wij hebben twee geiten, reekleurige, maar geen witte!"

„Toch ligt een witte geit in bed!"

„Maar zou misschien het spook..."

„Loop met je spook! De geit, die in bed ligt, is aan alle pooten gebonden. 't Is een geit, een witte geit en niets anders. Je gedrag is schandelijk."

Verbolgen verliet hij het huis, terwijl de Juffrouw nog alle pogingen aanwendde om hem van haar onschuld te verzekeren.

„Wel, dat is de geit van Klaas Pels" zei een buurvrouw, die intusschen met de overige getuigen van deze spokegeschiedenis, inspectie was gaan houden van het bed.

„Hoe zou die hier komen?" vroeg de een.

„'t Is een gemeene streek!" zei de ander.

Daarover waren allen het eens. Toen Juffrouw Ruitenga was teruggekomen werd een der aanwezigen afgevaardigd naar den eigenaar der geit, die men verdacht hield, dit schandaal te hebben gepleegd.

Klaas Pels was niet gemakkelijk als hij begon, zoo zei men. Men moest dus eenigzins op diplomatische wijze te werk gaan en verzocht Klaas, eens bij Juffrouw Ruitenga te komen.

Klaas ging terstond mee.

Zwijgend voerde men hem voor de bedsteê. Men wilde eens zien, hoe hij zich hield, om, indien hij zich verraadde, hem een behoorlijke afstraffing te geven.

Nauwelijks had Klaas de geit gezien, of hij wachtte geen aanval af maar viel uit in heftige woorden.

„Wat heeft dit hier te beteekenen? Is Juffrouw Ruitenga stapelgek geworden? Dat arme dier! Mijn arme geit! Van deze schandelijke behandeling wordt het beest ook nog „droog." 'k Zal de Heer Ruitenga verklagen! Ik wensch schadeloosstelling voor deze beleediging mij en mijn geit aangedaan! Vergoeding zal er komen voor de geleden schade met de interest er bij!"

Daar had het gezelschap niet op gerekend.

Tusschen Pels en de vrouw des huizes ontstond nu een woordenwisseling, waarin, tot groote stichting der toehoorders, beider doopceel behoorlijk werd gelicht. Totdat eindelijk de heer Ruitenga verscheen, op wien beide partijen, als op een gemeenschappelijken vijand aanvielen.

Ruitenga begreep er eerst niets van. Eindelijk verkreeg hij zooveel stilte, dat zijn vraag „wat is er toch gaande?" verstaan werd.

Zijn vrouw vertelde hem, beurteling weenende en in woede uitbarstende, wat had plaats gehad en bracht hem tenslotte bij de bedsteê, waar de geit nog steeds haar lot afwachtte.

In plaats echter dat Ruitenga den rechtmatigen toorn van zijn gemalin zou deelen, barstte hij, op het zien van de geit, in een schaterend gelach uit. „Ha!" riep hij uit, „dit is een grap van van der Bleek, die kwast. Ik snap het heele zaakje wel!"

„Van der Bleek! Die akligheid! Jou zoogenaamde vriend! O, o, o!" jammerde julfrouw Ruitenga, „O, o, o! En mijn arme beddegoed! wie weet, wat de geit in bed gedaan heeft! — Allons Klaas, haal uw leelijke geit terstond uit het bed!"

„Leelijke geit," herhaalde Klaas op minachtenden toon. „Is het niet genoeg dat het arme dier zoo mishandeld is? Moet zij ook nog uitgescholden en in haar fatsoen aangetast worden?" Hij eischte herstelling van eer voor

zijn geit, eer hij een hand uitstak en dat zij hem in denzelfden toestand zou geleverd worden, waarin hij haar des morgens had geplaatst — anders zou hij wel een mannetje van mijnheer Ruitenga maken.

Eindelijk werd Klaas bewogen om voor een paar zestehalven zijn geit naar huis te brengen, terwijl hij de aanwezige buren tot getuigen riep, dat hij daarmede nog niet voldaan was, maar zijn recht verder zou zoeken.

Had Ruitenga in den beginne gelachen om de poets, die van der Bleek hem gebakken had, dit duurde niet lang, want in de eerste dagen was er met zijn vrouw niet huis te houden.

„Vriend" zei hij „alles goed en wel, en ik voor mij vind die geiten-historie niet onaardig, maar je moet met je grappen de vrouwen en de buurlui er buiten houden."

Het verloren speldje.

Daar reed een lief meisje van Paesens naar stad;
De lucht was zoo frisch en het ijs was zoo glad;
Zij waaide en zij zwaaide met zwevende vaart,
Met fonkelend oog naar Friezinnetjes aard;
Zij voelde op haar schaats zich zoo vroolijk en vrij:
Zij zwierde veel jeugdige paartjes voorbij.

Zoo reed zij en gleed, of het ging om een prijs,
Met machtige streek langs het spiegelglad ijs,
Zoo ging 't voor de wind als een veertje zoo licht:
Daar had zij oud-Dokkum alreeds in 't gezicht;
Toen echter, bij Aalsum, wat stond zij ontsteld:
Zij had er verloren haar goudene speld!

Zij greep naar haar halstooi zoo menige keer,
Maar 't speldje was weg en het keerde niet weer.
Dat gouden sieraad met herinneringswaardij
Dat Grootmoe haar gaf met haar zegen daarbij!
Zij denkt om 't geschenk met een droevig geween,
Nu zwenkt ze terug en naar Peasens weer heen.

Zij zocht om haar speldje en keek langs de baan,
Zij hield haar vriendinnen met vragen al aan:
„Heeft iemand mijn speldje gevonden misschien?"

Maar niemand en had 't verloorne gezien.
Men dacht reeds aan diefstal of ander vergrijp;
Zoo kwam zij al dicht bij de Nijhuisterpijp.

Daar trof ze een bekende, 't was Grooteboers Pier:
„Wat zoek je, mijn Grietje, en wat doe je toch hier?"
Er lag zulk een wondere klank in zijn woord.
„Ik zoek om mijn speldje," zoo sprak zij gesmoord.
„Dat speldje is gevonden!" zoo troostte haar Pier,
„Het ligt in een tentje te Bollingawier."

„Te Bollingawier?" sprak bedenkelijk zij,
„Ik zie wel, je steekt er de draak nu met mij!"
„Ik spot niet, ik zeg je de waarheid alleen;
Ik leg voor je op: gaan wij samen daarheen!
Ik heb er de tijd wel, het let mij geen zier:
Kom, rijden wij samen naar Bollingawier!"

Zij nam nu zijn hand met zijn aanbieding aan:
Hoe flink reed dit paar langs de schittrende baan,
Hoe koersten zij vrolijk naar Bollingawier
En kwamen zij daar met een fleurigen zwier,
Want Pier was in 't rijden een handige held,
En Grietje was thans op zoo'n rit wel gesteld.

En Pier nam tersluiks daar de man aan een zij,
Sprak luid toen: „een glaasje voor haar en voor mij,

En Oebele schonk er de glazen hun in,
En Pier wierp behendig het speldjen er in,
Hij had het gevonden te Bollingawier,
Bedacht toen een grap als een plagende Pier.
Nu dronk zij haar melk: hoe verkleurde zij ras:
Daar lag er haar spelde op de bodem van 't glas!

Wat zag ze, wat keek ze, verwonderd, ontzet;
Toen keek ze naar Pier, en die glom van de pret.
„Jou schellem," zoo sprak zij haar voorrijder aan,
Heb jij dat misschien met jou kunsten gedaan?"
Hij lachte: „maar meisje, wat wil je nog meer:
Jij hebt jou verlorene speldje toch weer!

„Maar zeg, 't is nog vroeg, kijk, wij rijden te gaar
Naar Dokkum en 't komt met ons beiden wel klaar,
Wij zijn nu verkwikt en zoo rijden wij fijn
En vlug voor de wind, dat we er spoedigjes zijn."
Zoo reden zij samen naar Dokkum dien dag;
En nergens men fleuriger rijdertjes zag.
Zij keerden terug bij het licht van de maan..
Dat had het verlorene speldje gedaan.

De schuldbekentenis.

Een jonge borst, een Officier,
Hield veel van vreugd en goeden sier,
En maakte dikwijls schulden.
Eens leende hij zeshonderd gulden
Van eenen Jood, en gaf zijn schuldbekentnis af
Waarop Smoel Lazarus gereede 't geld hem gaf.

Naauw trad de dag aan 's hemels kimmen
Die als het tijdpunt was bepaald
Waarop weêr 't geld moest worden afbetaald
Of 't Joodje waagt de trappen op te klimmen.
Hij vindt zijn debiteur nog in het ledikant
En richt zijn tred daarheen, 't bewijsstuk in de hand.

„Vergeef mijnheer, dat 'k nu reeds ben gekomen
En u de rust zoo vroeg reeds heb ontnomen.
Maar gij, gij zijt een cavalier
En geeft mij 't geld gewis, want daartoe kom ik hier."

„Ach," zeide de ander, 'k zou heel gaarne wel betalen,
Maar 'k weet niet, waar ik thans het geld vandaan zou halen;
Heb nog een wijl geduld
'k Betaal heel graag mijn schuld
Maar zie, mijn geld is uitgebleven,

Ik heb alreê naar huis geschreven;
'k Betaal weldra, tot op den laatsten duit
Aan u de centen uit."

"Geduld? waarvoor geduld? Hier staat het goed geschreven:
Ik vraag u dus direct mij 't geld te geven."

„Ei kerel, zeur zoo niet; mijn woord van eer te pand!
Ziedaar, daar is mijn hand!
Met veertien dagen zal ik 't geld u tellen:
Houd nu maar op met mij te kwellen."

„Wat doe ik met de hand?
Wat maak ik toch met de eer? De eer is heel slecht een pand,
Men kan op haar geen cent ten borge krijgen.
Geld, geld alleen, mijnheer! geld doet den koopman stijgen."

„Zwijg!" bulderde de Cavalier
Ik gaf mijn woord van eer, en 'k ben een Officier;
Gij twijfelt aan dat woord, zooals mij is gebleken
'k Zal mij daarover wreken."

Gezegd, gedaan. Hij springt uit 't bed
En sluit, voor Smoel het heeft belet
De deur. De Jood, geheel ontzet
Vraagt, daar hij in zijn angst begint te zweeten:
„Waar wilt gij met mij heen?"
„Hebt gij alreeds ontbeten?"

„Neen, edel Heer, ach neen!
Ik nam, voor dat ik ging, wat water slechts alleen."

„Dan wacht gij uw ontbijt, zooals ik wel kan denken;
Maar 'k zal u eerst een goede roemer schenken.
Drink maar zooveel gij kunt,
Van harten is 't gegund;
Maar waar gij nog niet hebt ontbeten
Kunt ge uw papiertje daarbij eten."

„De schuldbekentenis!" roept Smoel nog in zijn zweet,
„Neem liever hooi, eer ik kwitanties eet:
Papier wil niet verteeren;
Dat zou mijn zwakke maag verschriklijk deeren."

„Eet op!" hernam weer de officier
„Of — ziet gij dit pistool? jou dood let mij geen zier."

„Help, help!" riep weer de Jood
En sidderde in den nood.
„Eet gij 't papiertje niet
Ik ben geen cavalier, zoo'k u niet nederschiet!"

„Ach!" riep de Jood, „ik zal mij niet verweeren;
Weg met dat ding! Ik zal maar dejeuneeren."

En de arme Jood, verschrikt
Kauwt, kauwt nog eens en slikt

't Papiertjen in met angst en beven.
Ook moest hij de belofte geven
Dat men uit zijnen mond geen enkel woord
Ooit van het voorval zoude hooren.
Hij gaat, daar hij zijn leed versmoort
Naar huis en denkt de som verloren.

Zoo was de Jood gefopt,
En kon zijn leed zichzelven klagen.

Dan, naauw verstreken zeven dagen
Daar wordt bij Smoel vroeg aangeklopt;
Hij opent, maar besterft het schier:
Wie kwam zoo vroeg? 't Was de officier.

„Nu," sprak hij, „zijt ge een beetje van den schrik bekomen?
Zie, hier is 't geld, ik heb het meêgenomen;
Hier is ook de interest, en hier nog een dukaat
Voor d' uitgestanen schrik. Maar, mannetje, maak staat,
Miskent ge ooit 't woord van eer, dat u een man wou geven,
Dan neem ik het pistool, dan gaat het om je leven."

„O edel heer!" vangt Lazarus nu aan,
„Gij hebt het goed gedaan!
Gij zijt de braafste mensch, gij woudt mij niet ontduiken;
O kom vooral toch weer, moet gij weer geld gebruiken."

„Dat 's goed," sprak de officier. Het duurde
ook al niet lang
Of Jonker Vrolijkheid zong weer zijn' ouden
zang.
Hij roept dus Lazarus; de Jood gaat naar hem
henen
„Achthonderd gulden man, zou 'k gaarne van
u leenen."

„Hier zijn ze reeds, mijnheer!"
„Dat 's flink," sprak de officier,
Komaan, ik zet mijn hand, waar is 't papier?
„Uw handschrift op papier, wat zal ik daarmee
maken?"
Sprak Lazarus, „dat zijn zoo malle zaken.
Hier is een peperkoek! Ik bracht dien daar-
toe meê,
Zet daar uw naam maar op, dan ben ik wel
tevreê:
Want komt de tijd eens weer dat ik de schuld
moet innen,
Veel beter dan papier gaat dan de koek naar
binnen."

Hoe Jan aan zijn vrouw kwam.

Jan vertelt.

Wat mij voor ruim veertig jaren
Op het ijs mij is weervaren,
Hoe ik kwam aan mijn Margriet,
Menschen, dat vergeet ik niet;
'k Word zoo oud niet, moet ge weten
Dat ik ooit het zal vergeten
Hoe 'k op schaatsen 't vrouwtje vond
Dat mijn hart zoo zoetjes bond.

't Was een dag vol ramp en vreezen,
Alles scheen wel mis te wezen,
Ik kreeg in mijn koopmanschap
Met mijn spullen klap op klap,
't Onheil scheen maar rond te spoken:
't Varken had een been gebroken,
En een koe ging op den loop,
Ik verkocht de boel goedkoop,
Niets kwam mij dien dag te stade,
'k Leed wel honderd daalders schade;

'k Reed toen als een malle Gijs
Weer naar huis toe over ijs.
Maar het was geen aardig rijden
't Onheil gaapte aan alle zijden
Vol van scheuren was de baan;
't Was een zaak van kalmpjes aan.
'k Viel op 't ijs, ik heb terdegen
Lastig in die sneeuw gelegen;
Krabbelde ik weer overend
'k Leek precies een witte prent.
En zoo scheuvelde ik daar henen
Als het waar met stramme beenen,
Rommlend met een leege maag
Grimmig om die duitenplaag.
'k Dacht: 'k heb vast mijn kans verkeken
Door mijn eigen domme streken;
En zoo kwam ik, niet te vlug
Ongeveer bij Hoogebrug.
Het begon alreeds te donkren
'k Zag de blijde starren flonkren,
Maar terzijde van de baan
Zagen me ook twee starren aan.
Daar stond, als een slingrend rietje
Zoo'n lief meisje, mooi Margrietje
En zij keek, met lach en traan,
Mij met wondere oogen aan.
'k Dacht, misschien kan dit mij passen;
'k Liet maar gauw mijn schaatsen skrassen,
'k Zei: „och meisje, scheelt er wat?
Jij bent nog zoo laat op pad."

„Ja, de tijd is mij ontschoten
Sprak ze, „'t heeft me wel verdroten:
Tante Kee heeft mij bepraat
En nu ben ik hier zoo laat.
'k Zei: „welnu, heb niet te vreezen:
Om voor bedtijd thuis te wezen
Is 't nog tijds genoeg," — ziedaar
Toen was 't met ons beiden klaar.
Want zij greep mij met het zeggen
Om eens voor haar op te leggen
En ik zei maar niet van neen;
'k Was ook niet van hout of steen.

't Ging er over dat het zwierde
En ik trok haar dat het gierde
Aan mijn maag en 't geldverdriet
Dacht ik neen zoo waarlijk niet.
Och, wat was dat aardig zweven:
Nimmer ging 't van al mijn leven,
Noch op 't ijs, noch op het land
Mij zoo heerlijk van de hand.
Somtijds gleed het door de scheuren
En dan, om zich op te beuren
En te rijden naar den trant,
Kneep ze mij wel in de hand.
Nu, om haar goed vast te grijpen
Moest ik dan ook haar wel knijpen
En zoo drukte ik met verstand
Haar eens zoetjes in de hand.

En zoo reden wij heel fijntjes
Bij de blijde sterreschijntjes,
Tot op 't laatst, daar stond zij stil
Ongeveer bij Raarder Til.
„Zie, daar woon ik, bij die boomen;
Dat je mij hebt meegenomen
Daarvoor zeg ik hartlijk dank,"
Zei ze met een blijden klank.

'k Zei: „och rijd nog maar een endje,
Of, kijk, ginder staat een tentje
Kom, daar leggen wij reis aan."
„Nee, 'k moet nou naar huis toe gaan."
„Och, is 't nou al tijd van scheiden?
— 't Is zoo heerlijk met z'n beiden!"
„Nee Jan," zei ze „schoon 't mij spijt,
't Is voor mij al over tijd."
„Och laat toch die tijd maar zorgen;
Maar..... vervatten wij het morgen?"
„Nou," zoo zei ze, nou, misschien....
Och, wij moeten maar eens zien."

Nu, en toen, hoe zal 'k het zeggen,
Alles is niet uit te leggen —
Nam ik 't meisjen in mijn arm
En ik drukte haar zoo warm.
Tot, op 't laatst, 'k begon te vreezen
Dat Margrietje kwaad zou wezen,

Maar ze keek me vriendlijk an
En zei: „nou, goe'n avond, Jan,"
En *vloog* weg, 't was, om van t' ijzen;
Dat ze ging, ik moet het prijzen,
Want was *zij* toen niet gegaan,
Ik had daar dan nog gestaan.

En ik kan u zeggen, menschen,
Wij verkregen onze wenschen,
Ik kreeg *haar* en *zij* kreeg mij:
Na een jaartje trouwden wij.

Inhoud.

	Bladz.
Lentemorgen	3
De bef	6
Almansa's klacht	14
De druiven rijpen	18
Het duivelsvuur van Schiermonnikoog .	20
Het spooksel	28
Het verloren speldje	35
De schuldbekentenis	38
Hoe Jan aan zijn vrouw kwam . . .	43